



Eiropas kultūras galvaspilsētas (EKG) atlase 2027. gadam Latvijā

Gala atlases posms

Žūrijas ekspertu ziņojums

sagatavoja

starptautiskās žūrijas locekļi

Else Kristensena-Redžepoviča [*Else Christensen-Redžepović*] (referente),
Beatrise Garsija [*Beatriz Garcia*], Goda Giedraitīte [*Goda Giedraityte*],
Suvi Innile [*Suvi Innilä*] (priekšsēdētāja), Anne Karjalainena [*Anne Karjalainen*],
Hervoje Laurenta [*Hrvoje Laurenta*], Žorže Serveira Pinto [*Jorge Cerveira Pinto*] (referents),
Merilina Gona Redana [*Marilyn Gaughan Reddan*] un Rozella Tarantino [*Rossella Tarantino*],

pievienojoties diviem nacionālajiem žūrijas locekļiem Diānai Čivlei (priekšsēdētājas vietniece)
un Ģirtam Majoram no Latvijas

2022. gada jūnijs

EIROPAS KOMISIJA

Atruna

Šis dokuments ir sagatavots Eiropas Komisijai. Tomēr tas atspoguļo tikai autoru viedokli, un Komisija nav atbildīga par tajā ietvertās informācijas iespējamo izmantošanu.

EIROPAS KOMISIJA

Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorāts

Kultūras, jaunrades un sporta direktorāts

Vienība D2

E-pasts: eac-unite-D2@ec.europa.eu

*Eiropas Komisija
B-1049 Brisele*

© Eiropas Savienība, 2022

Atkārtota izmantošana ir atļauta ar nosacījumu, ka tiek norādīts avots.

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku reglamentē Lēmums 2011/833/ES (OJ L 330, 14.12.2011., 39. lpp.).

Lai izmantotu vai pavairotu fotogrāfijas vai citus materiālus, uz kuriem neattiecas ES autortiesības, ir jāsaņem atļauja tieši no autortiesību īpašniekiem.

Saturs

Ievads	4
Priekšatlases kārtā	4
Žūrijas sanāksme	4
Nacionālais konteksts	5
Kandidātu novērtējumi	5
I Daugavpils	6
II Liepāja	11
III Valmiera	18
Žūrijas lēmums	23
Melinas Merkuri balva	24
EKG reputācija	24
Uzraudzības posms	24
Žūrijas ieteikumi	25
Pateicības	25

Ievads

Šis ir ekspertu žūrijas (turpmāk tekstā – žūrija) ziņojums par 2027. gada Eiropas Kultūras galvaspilsētas (turpmāk tekstā – EKG) nosaukuma piešķiršanas konkursa Latvijā atlases posmu. Konkurss ir Eiropas Savienības iniciatīva, kas aizsākās 1985. gadā.

Latvijas Republikas Kultūras ministrija (turpmāk tekstā – ministrija) rīkojas kā vadošā iestāde (turpmāk tekstā – vadošā iestāde) konkursā, ko reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Lēmums 445/2014/ES (turpmāk tekstā – Lēmums)¹ un ministrijas pieņemtais un tās tīmekļa vietnē² publicētais "Nolikums – Konkurss par 2027. gada Eiropas kultūras galvaspilsētas nosaukumu Latvijā" (turpmāk tekstā – nolikums).

Saskaņā ar nolikuma 2. pantu atlases procedūras īstenošanai tika izveidota divpadsmit neatkarīgu ekspertu žūrija. Eiropas Savienības iestādes un struktūras (Eiropas Parlaments, Padome, Komisija un Reģionu komiteja) ir iecēlušas desmit žūrijas locekļus. Divus žūrijas locekļus iecēla ministrija.

Konkurss notiek divos posmos: priekšatlase (otrās kārtas kandidātu atlase) un gala atlase.

Priekšatlases kārtā

Vadošā iestāde izsludināja uzaicinājumu iesniegt pieteikumus 2020. gada 4. augustā. Līdz 2021. gada 4. jūnijam tika iesniegti deviņi pieteikumi: Cēsis, Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Kuldīga, Liepāja, Ogre un Valmiera. 2021. gada 5.-8. jūlijā žūrija tikās tiešsaistē, lai piedalītos priekšatlases sanāksmē. Tā ieteica gala atlases posmā kandidēt četrām pilsētām – Daugavpilij, Jūrmalai, Liepājai un Valmierai. Žūrijas ziņojums ir publicēts Komisijas tīmekļa vietnē³.

Ministrija pieņēma žūrijas ieteikumu un aicināja četras pilsētas iesniegt pārskatītus pieteikumus līdz 2022. gada 4. aprīlim. Jūrmalas pilsēta nolēma atsaukt savu pieteikumu konkursa fināla kārtai.

Pārējās trīs pilsētas līdz noteiktajam termiņam iesniedza pārskatītus pieteikumus ("pieteikuma grāmatas").

Četru žūrijas locekļu delegācija piedalījās pilsētu vizītēs 2022. gada 3.-6. maijā. Viņus pavadīja novērotāji no vadošās iestādes un Eiropas Komisijas. Delegācija ziņoja par vizīšu rezultātiem pārējai žūrijai gala atlases sanāksmes laikā.

Žūrijas sanāksme

Žūrija tikās daļēji klātienē un daļēji tiešsaistē 2022. gada 9. un 10. maijā. Viens žūrijas loceklis personisku iemeslu dēļ nevarēja piedalīties sanāksmē. Divi žūrijas locekļi atlases sanāksmei pievienojās attālināti.

Sanāksmē kā novērotāji piedalījās vadošās iestādes un Eiropas Komisijas pārstāvji. Novērotāji

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014D0445&from=EN>

² <https://www.km.gov.lv/lv/media/324/download>

³ https://culture.ec.europa.eu/sites/default/files/2021-08/ecoc-2027-latvia-preselection-report_v2.pdf

nepiedalījās žūrijas apspriedēs vai lēmuma pieņemšanā. Visi žūrijas locekļi parakstīja deklarāciju par interešu konflikta neesamību un konfidencialitāti. Žūrija apstiprināja Suvi Innili (*Suvi Innilä*) par priekšsēdētāju un Diānu Čivli par priekšsēdētājas vietnieci. Par referentiem žūrija ievēlēja Elsi Kristensenu-Redžepoviču (*Else Christensen-Redžepović*) un Žoržu Serveiru Pinto (*Jorge Cerveira Pinto*).

2022. gada 9. un 10. maijā notikušajās atlases sanāksmēs katra kandidātpilsēta alfabētiskā secībā (45 minūšu laikā) prezentēja savu pieteikumu un atbildēja uz žūrijas jautājumiem (75 minūšu laikā).

Žūrijas priekšsēdētāja paziņoja žūrijas pieņemto lēmumu EKG preses pasākuma laikā, kas tika translēts tiešraidē 2022. gada 10. maijā, klātesot Latvijas Republikas kultūras ministram Naurim Puntulim un Eiropas Komisijas pārstāvniecei Latvijā vadītājai Zanei Petrei.

Nacionālais konteksts

2027. gads būs otrā reize, kad Latvijā tiks izvēlēta EKG pēc Rīgas 2014. gadā. Kopš tā laika EKG atlases kritēriji ir ievērojami mainījušies. Tie tagad aptver dziļāku un plašāku kultūras lomas tvērumu pilsētas un Eiropas attīstībā. Īpaša jauna prasība paredz, ka pilsētai ir jābūt savai oficiālai kultūras stratēģijai, kas ietver EKG projektu. Tas nodrošina, ka EKG ir pilsētas progresa elements, nevis vienreizējs notikums. Un tādā veidā veicina paliekošu rezultātu nozīmi.

Žūrija atzina, ka Latvijas konkursam iesniegtie pieteikumi ir ambiciozi, atspoguļo attiecīgo pilsētu un reģionu īpašo stāvokli un ņem vērā Eiropas pieeju un ģeopolitisko situāciju plašā nozīmē. Tā atzinīgi novērtēja pieteikumu uzlabojumus, kas paveikti starp priekšatlases un gala atlases posmiem. Žūrija atzinīgi vērtē, ka visas trīs kandidātpilsētas ir izmantojušas EKG pieteikuma procedūru, lai spēcīnātu savas kultūras stratēģijas, vēl vairāk iesaistītu savus iedzīvotājus kultūras procesos un stiprinātu kultūras lomu to vispārējā sociālekonomiskajā attīstībā. Tas jau tagad ir nozīmīgs EKG konkursa potenciālais mantojums.

Žūrija mudina visus kandidātus turpināt izstrādāt un īstenot savas stratēģijas.

Kandidātu novērtējumi

Novērtējot kandidātus, žūrija ņēma vērā Lēmuma 2. pantā noteiktos vispārīgos un īpašos mērķus, un piemēroja prasību, ka pieteikumam jābūt balstītam uz kultūras programmu ar spēcīgu Eiropas dimensiju, kas izveidota īpaši šim nosaukumam (4. pants).

Žūrija izvērtēja katru pieteikumu, ņemot vērā 5. pantā noteiktos sešus kritērijus, kas atspoguļoti uzaicinājumā iesniegt pieteikumus:

- Ieguldījums pilsētas ilgtermiņa stratēģijā;
- Kultūras un mākslas saturs;
- Eiropas dimensija;
- Sabiedrības iesaistīšana;
- Pārvaldība;
- Izpildes spēja.

Žūrija uzsver, ka tās vērtējums par kandidātiem balstījās uz piedāvāto programmu, kas izklāstīta iesniegtajā pieteikuma grāmatā un prezentācijā. Pilsētas vēsture, tās nesēnā un pašreizējā rīcībpolitika un kultūras piedāvājums var būt programmas pamatā, taču atlases procesā tam nebija izšķiroša nozīme. Turpmākajos komentāros žūrija ir uzrādījusi galvenos atlases sanāksmes laikā notikušo žūrijas diskusiju punktus. Izraudzītajai pilsētai ir sniegti konkrēti ieteikumi, lai palīdzētu tai īstenot EKG projektu.

I. Daugavpils

Daugavpils EKG pieteikums ir balstīts tēmā "Lingua Franca: atrast, radīt, runāt". Pieteikuma pamatā ir ilgtspējības un iekļautības koncepcijas. Pieteikumā norādīts, ka visi projekti tiks īstenoti trīs līmeņos: vietējā, Latvijas un Eiropas līmenī, un to mērķis ir meklēt kopīgu valodu starp dažādām kopienām. Tas tiks īstenots sadarbībā ar Latgales reģionu, un projekta mērķis ir iesaistīt Latvijas vadošos radošā sektora pārstāvjus, nacionālās kultūras organizācijas un starptautiskos partnerus.

Daugavpils ģeogrāfiskais novietojums Eiropā, tās vēsture un iedzīvotāju sastāvs – 60,8% iedzīvotāju ir krievvalodīgie vai baltkrievi, – nostāda pilsētu ļoti sarežģītā situācijā saistībā ar pašreizējo krīzi.

Ir iepriecinoši redzēt, ka "Daugavpils 2027" komanda pašreizējo ģeopolitisko situāciju savā vidē ir nekavējoties izcēlusi, uzņēmusies iniciatīvas sabiedrības informētības vairošanai, sniedzot praktisku informāciju un uzsverot aculiecinieku stāstus un piedzīvoto.

Ieguldījums pilsētas ilgtermiņa stratēģijā:

- Daugavpils ir pievienojusies Kultūra 21 tīklam, un balstās uz Apvienoto pilsētu un vietējo pašvaldību (APVP) ilgtspējības principiem. Tas ļāva pilsētai iekļaut un apgūt progresīvākus ilgtspējības un iekļaušanas koncepcijas / jēdzienus, kas iepriekš netika piemērots, piemēram, nepieciešamību pāriet no kultūras patērētāja uz līdzradītāja paradigmu. Žūrija uzskata, ka šis attīstības virziens ir pozitīvs un to ir vērts turpināt.
- Apgūstot koprades principus, pilsēta ir jutusies pārliecinātāka organizēt pasākumus, kas "mākslu" ved pie cilvēkiem, nevis "cilvēkus pie mākslas". Tā rezultātā, piemēram, parkos iecerēti vairāk mūzikas pasākumi, kuros iesaistīti garāmgājēji, kā arī vairāk atvērto programmu un iniciatīvu.
- Kopš 2021. gada pilsēta iegūst saistošus datus par kopienas(-u) uzvedību. Šobrīd tiek veikti pētījumi, piemēram, par mazāk aizsargāto iedzīvotāju iesaistīšanos un sociālās atstumtības riskiem. Iespēja koncentrēties uz problemātiku, kas ir pamatota pētījumos un datos, atviegloja diskusijas un noveda pie papildu diskusijām, risinot konkrētus izaicinājumus ar kopienām, kuras jūtas atstumtas.
- Pilsētas un reģiona izstrādātā un apstiprinātā kultūras pilsētas stratēģija par prioritāti izvirza pasākumus, kas vērsti uz iekļaujošākas sabiedrības veidošanu, un tā ir arī šī pieteikuma stiprā puse, jo žūrija saskata atbilstību stratēģijas un pilsētas EKG projekta mērķos.
- Tomēr ierosinātie uzraudzības un novērtēšanas plāni joprojām nav pietiekami izstrādāti, un tas rada bažas par spēju uzraudzīt un novērtēt projekta ietekmi.

- Jāuzlabo saikne starp pilsētvides stratēģijas plānu un kultūras programmu, piemēram, nosakot virtuālu vai fizisku platformu vai centru, kas varētu atvieglot kopienas vadītas vietas veidošanas iniciatīvas un veicināt to ilgtspējību. Tas varētu būt svarīgi arī, lai nodrošinātu "tiesības uz pilsētu" jaunajai paaudzei, kurai šajā programmā ir nozīmīga loma.

Kultūras un mākslas saturs:

- Programma tagad ir ievērojami spēcīgāka nekā priekšatlases posmā, un projektu mākslinieciskā kvalitāte, Eiropas dimensija un aktualitāte kopumā ir uzlabojusies.
- Programmā vairākos gadījumos ir pozitīvas atsauces uz projektu Eiropas dimensiju. Tas ir ļoti skaidri manāms dažos projektos, piemēram, 1. tematiskā daļa "Pieturzīmes", 3. tematiskā daļa "Vārdi" un 5. tematiskā daļa "Stāsti" ir ar kultūras redzējumu un augstu māksliniecisko kvalitāti, kas ļauj iepazīt dažas būtiskas Eiropas un starptautiskās tēmas un reaģēt uz steidzamu vajadzību pēc aktīva dialoga, bet daudzi citi projekti joprojām ir formulēti vispārīgi, bez skaidrām liecībām par to, kā šie projekti attiecas uz Eiropu, piemēram, 2. tematiskā daļa "Burti" un 4. tematiskā daļa "Teikumi" galvenokārt ir lokāli vērsti.
- Pozitīvi vērtējams fakts, ka 2022. gada sākumā sabiedriskās organizācijas pašvaldības līdzfinansējuma konkursā iesniedza 102 projektu pieteikumus, no kuriem vairāk nekā puse bija saistīti ar kopienas stiprināšanu un līdzdalību.
- Joprojām saglabājas šaubas par dažiem galvenajiem programmas momentiem, piemēram, uz jautājumu par programmas laika grafiku un ritmu (kalendārais cikls) komandas atbildes nebija pārāk skaidras un nespēja aprakstīt programmas atskaites punktus, lai gan tika minēts, ka programmā tiks ņemts vērā gadalaiku ritms, kas nav saistīts ar "Lingua Franca" koncepciju.
- Programmas koncepcija ir uzlabota un vienkāršota atbilstoši žūrijas ieteikumiem pēc priekšatlases, taču daudzu projektu integrācija kopējā mākslinieciskajā koncepcijā joprojām ir salīdzinoši vāja. Piemēram, programmā ir piedāvātas visdažādākās aktivitātes (sports, nākotnes mobilitāte, zooloģiskā dārza problemātika, skautu kustība, pārgājieni utt.), un šajos gadījumos ir grūti noteikt to māksliniecisko vai kultūras saturu un pienesumu.
- Kā arī programmā ir daži projekti, kas pārklājas vairākās tematiskajās daļās, kas varētu būt pozitīvs apstāklis, tomēr tas arī demonstrē nepieciešamību pēc vispārīgas saskaņotības, lai nodotu viendabīgu stāstījumu, ar skaidru laika grafiku un pārliecinošu programmas ritmu.
- Nobeigumā daži papildu jautājumi, kas netika pietiekami izvērtēti: ir daudz dažādu projektu, kuru pamatā ir viena un tā pati ideja, tikai dažādos žanros – īpaši uzsverot folkloru un mantojumu (tostarp gastronomiju, amatniecību, dabu), bet nav pārliecības, ka izvirzītās idejas sasniegs un iesaistīs visas dažādās pilsētas un reģiona kopienas un tām būs pietiekami spēcīga Eiropas dimensija.

Eiropas dimensija:

- Iesniegtajā pieteikumā Eiropas dimensija kopumā ir aplūkota un integrēta daudz labāk nekā priekšatlases posmā, un vairumā gadījumu tas ir iestrādāts dabiski un patiesi – ne tikai Eiropas dimensijas sadaļā, bet arī visā pieteikumā.
- Daugavpils fokuss uz vidi kā visu kultūras programmas jomu vadošo principu ir šī pieteikuma stiprā puse – tā ir vitāli svarīga Eiropas tēma, kas programmas segmentiem piedāvā dabisku Eiropas dimensiju.
- Turklāt pārliecinošs ir veids, kā Daugavpils plāno izmantot EKG titulu kā maigo varu un starpnieku, lai nostātos pret Krievijas agresiju.
- Pieteikumā ir minēts, ka EKG kultūras programmas vērtības ir saskaņā ar Eiropas Zaļā kursa un Jaunā Eiropas “Bauhaus” iniciatīvu. Tas ir pozitīvi, taču nav detalizēti izstrādāts, un prezentācijas laikā sniegtie papildu paskaidrojumi liecināja, ka ir maz zināšanu par to, kā reāli kultūras un mākslas saturā tiks integrētas šīs atsauces, jo īpaši Jaunās Eiropas “Bauhaus” iniciatīvas aspekts.
- Ir arī iepriecinoši konstatēt, ka ir izveidotas saiknes ar citām EKG, kā arī citām Eiropas pilsētām. Tomēr lielākā daļa no minētajām partnerībām joprojām ir nepietiekami attīstītas, jo īpaši partnerības programmas īstenošanas kontekstā.
- Lai gan daudziem projektiem ir piedēvēta Eiropas dimensija, tomēr lielākoties tie ir vietēja mēroga projekti: tikai projektā pieminētā Eiropas dimensija / vērtības nav pietiekama aptvere. Tāpēc projektu kopumam nāktu par labu, ja būtu vairāk aktivitāšu, kas balstītas uz līdzradīšanu, kopēju veidošanu un sadarbību ar Eiropas partneriem līdzvērtīgā līmenī (ko Eiropa var dot Daugavpilij un ko Daugavpils var dot un dalīties ar Eiropu). Kopumā, neraugoties uz labajiem mēģinājumiem pievērsties Eiropas vērtībām un tēmām, joprojām pastāv bažas, ka Eiropas dimensija nav pilnībā un skaidri izprasta.

Sabiedrības iesaistīšana:

- Žūrija atzinīgi novērtēja padziļināto analīzi par iesaistes šķēršļiem un iesaistīšanas stratēģiju. Līdz ar to pozitīvi bija lasīt arī par īpašo programmu, kas vērsta uz nepilsoņiem.
- Atzīstot, ka Daugavpils pēc būtības ir iekļaujoša kopiena, bija iepriecinoši redzēt, kā komanda kopš priekšatlases posma ir pastiprinājusi darbu pie minoritāšu grupu aizsniegšanas.
- Žūrija atzinīgi novērtēja plānu, saskaņā ar kuru minoritāšu un marginalizēto grupu pārstāvji tiks iesaistīti EKG komandas konsultatīvajā padomē, tādējādi nodrošinot, ka programma atbilst dažādu sociālo grupu interesēm un sadarbojas ar NVO.
- Pozitīvi bija uzzināt, ka programma ir izstrādāta, iesaistoties plašam vietējo kultūras satura veidotāju un iestāžu lokam, ar pietiekamu vietējās kopienas līdzdalību, un nodrošinot labu mijiedarbi starp māksliniekiem un kuratoriem.
- Katrā projektā ir iesaistīts liels skaits organizatoru ar izstrādātu plānu, kas būs atbildīgi par katra projekta īstenošanu sadarbībā ar fondu.

- *MāciesDaliesDari* platforma, kas sasaista dažādus programmas aspektus, sākot no sabiedrības iesaistīšanas dimensijas (ar 100-1000 brīvprātīgo apmācību) līdz novērtēšanas dimensijai, kā arī kultūras programmai, ir tālejoša un labi pārdomāta. Tomēr platformai iezīmētais budžets ir par mazu, ņemot vērā tās vērienīgos mērķus.
- Ņemot vērā Latgales kopienu zemo pilsonisko aktivitāti NVO sektorā, ļoti pozitīvi bija uzzināt par iniciatīvām ar mērķi palielināt NVO skaitu, atzīstot tās par nozīmīgiem partneriem "Daugavpils 2027" programmā un sabiedrības iesaistīšanas dimensijas īstenošanā.
- Lai gan sabiedrības iesaistīšanas stratēģija ir iekļaujoša un stabila, tomēr žūrija nebija pārliecināta par tās sagaidāmo ietekmi, jo īpaši attiecībā uz vietas veidošanu.
- Ir skaidri plāni iesaistīt ES austrumu kaimiņvalstis kā partnerus, un iesaistes plāni ir ļoti integrējoši, taču žūrijai neizdodas saskatīt, kā Daugavpils plašā krievvalodīgo kopiena tiks iesaistīta un jutīsies piederīga projektam, vēl jo vairāk, ņemot vērā pašreizējo ģeopolitisko situāciju.

Pārvaldība:

- Kopējais Daugavpilij paredzētais darbības budžets ir 20 miljoni *euro*.
- Budžetu veido 10,02 miljoni *euro* valsts līdzfinansējums, 5,548 miljoni *euro* pilsētas finansējums, 2 miljoni *euro* reģiona finansējums, 2 miljoni *euro* piesaistītais ES finansējums (neiekļaujot Melinas Merkuri balvu) un 0,5 miljoni *euro* privātā sektora finansējums.
- Ņemot vērā pilsētas un reģiona lielumu, darbības budžets ir samērā neliels, tāpēc rodas šaubas, vai tas būs pietiekams, lai īstenotu visaugstākā starptautiskā standarta kultūras programmu, kā arī spētu nodrošināt komunikāciju un EKG popularizēšanu Eiropas mērogā.
- Daudzlīmeņu sadarbības programma *IesaistiesleguldiRadi* ir svarīgs un interesants modelis privātā sektora iesaistīšanai kultūras programmā. Ņemot vērā izstrādāto pamatīgo līdzekļu piesaistes plānu, ir pārsteigums, ka no privātiem avotiem tiek sagaidīts tikai pusmiljons *euro*.
- Komanda demonstrēja ļoti labu izpratni par ES finansējuma plūsmām ar pierādītām spējām sagatavot ES projektu pieteikumus. Tomēr žūrija uzskata, ka darbības budžetam paredzētais ES finansējums 10 % apmērā ir pārāk vērienīgs.
- 65,25 % no budžeta tiks novirzīti programmas izdevumu segšanai, 17 % – popularizēšanai un mārketingam, 15,25 % – algām, pieskaitāmajām izmaksām un administrācijai un 2,5 % – citiem izdevumiem (tostarp kapacitātes veidošanai, novērtēšanai u.c.). Šis sadalījums ir pamatots, un finanšu laika grafiks ir ticams, lai gan budžets kapacitātes veidošanai ir par mazu.
- Organizatoriskā struktūra neatspoguļo kompleksās programmas pārvaldības un īstenošanas sistēmu. Žūrija uzskatīja par pārsteidzošu, ka izpilddirektors pilda arī valdes priekšsēdētāja pienākumus.

- Žūrija apšaubā, vai pilsēta spēj nodrošināt spēcīgu pārvaldības līmeni, kāds ir vajadzīgs EKG projektam, kā arī vietējo cilvēkresursu noturīgu kapacitāti. Šķiet, ka tas prasītu ievērojamu kapacitātes celšanu ar valsts un starptautisko cilvēkresursu palīdzību.
- Kopumā komunikācijas stratēģija ir droša, ar skaidriem mērķiem, saikni ar programmu, metodēm un instrumentiem, un riska novērtējums un analīze ir daudzpusīgi ar pamatotiem riska ietekmes mazināšanas pasākumiem. Zīmolvedības kampaņa ir mūsdienīga un ļoti efektīva.
- Žūrija atzinīgi novērtēja to, ka pieteikumā ņemti vērā iespējamie nepareizas informācijas un propagandas draudi, jo tikai 21 % iedzīvotāju ir etniskie latvieši iepretim lielākajai daļai iedzīvotāju, kuri runā krieviski, un daudzus no viņiem spēcīgi ietekmē prokremliski veidots Krievijas ziņu saturs.

Izpildes spēja:

- Lēmums pieteikties EKG tika pieņemts vienbalsīgi 2020. gada oktobrī. 2022. gada 17. martā Daugavpils pilsētas domes deputāti apstiprināja pieteikumu iesniegšanai konkursā, tādējādi apliecinot apņemšanos īstenot EKG projektu. Politiskais atbalsts un iesaiste kopumā ir pārliecinošs.
- Lai gan Daugavpils EKG pieteikums formāli tiek atbalstīts arī no reģiona puses, tomēr žūrijas kopējā vērtējumā praktiskā līmenī reģionālā iesaiste EKG programmā ir nepietiekami izstrādāta.
- Kapitāla investīciju plāns ir detalizēts un visaptverošs, un tajā ir paredzēti ievērojami ieguldījumi 51,284 miljonu *euro* apmērā.
- Žūrija ar gandarījumu uztvēra informāciju par dažādiem piemēriem saistībā ar pilsētas līdzšinējo pieredzi liela mēroga pasākumu rīkošanā, tomēr nav pārliecības par spēju organizēt tik sarežģītu starptautisku pasākumu kā EKG.
- Žūrija joprojām uzskata, ka ir pamats bažām par nepietiekamo viesmīlības infrastruktūru, lai varētu rīkot tādu liela mēroga starptautisku pasākumu kā EKG.
- Vīzijas un ambīcijas attīstīt tūrisma nozari saistībā ar EKG rīkošanu, šķiet, nav apzinātas. Tā ir neizmantota iespēja, ņemot vērā pierādīto EKG projekta pievienoto vērtību tūrisma veicināšanā.

Secinājums:

Žūrija iesaka neizraudzīties Daugavpils pieteikumam.

Daugavpils pieteikums kopā ar Latgales reģionu veido ģeogrāfiski lielāko sadarbības tīklu Latvijā, kam ir tālākas izpētes potenciāls. Eiropiskajam pieteikumam ar spēcīgu vēstījumu Eiropai un pasaulei ir liels potenciāls gūt rezonansi gan Latvijā, gan ārpus tās robežām. Tomēr, lai gan projekta komanda ir kompetenta un produktīva, žūrijai ir bažas par to, vai pilsētai un reģionam ir nepieciešama cilvēkresursu kapacitāte, lai spētu īstenot EKG projektu vajadzīgi

augstā starptautiskā līmenī. Iesniegtā kultūras programma, lai gan tā ir ievērojami uzlabota, kopumā joprojām ir nepietiekami izstrādāta. Turklāt kopējais budžets ir diezgan ierobežots, lai Daugavpils lieluma pilsētai un reģionam izdotos gūt rezonansi visā Eiropā, un tādējādi atstāt iespaidīgus rezultātus. Turklāt viesmīlības infrastruktūra rada bažas par pilsētas spēju uzņemt lielu skaitu iekšzemes un ārvalstu viesu.

Ieteikums:

Žūrija iesaka Daugavpils pilsētai un reģionam turpināt attīstīt gatavošanās konkursam laikā radīto impulsu. Jāuzlabo saikne starp pilsētvides stratēģijas plānu un kultūras programmu, lai stiprinātu kultūras nozari, kā arī saikni starp kultūras nozari, vietējo ekonomiku un sociālo vidi. Pašreizējā Eiropas ģeopolitiskā situācija padara piedāvāto EKG tēmu vēl atbilstošāku Eiropai, un žūrija iesaka pilsētai meklēt alternatīvus veidus, kā īstenot daudzus programmas elementus. Pilsētai ir arī iespēja turpināt veicināt starptautisko sadarbību, jaunas partnerības un tīklus, kas izveidoti pieteikuma sagatavošanas laikā, vienlaikus izstrādājot piemērotus uzraudzības un ietekmes novērtēšanas instrumentus. Pieteikumā skaidri redzama vēlme pēc pārmaiņām, kas varētu dot labumu pilsētai, reģionam un jo īpaši nevalstiskajam kultūras sektoram. No pieteikuma ir skaidrs, ka centieniem veicināt iekļaujošas sabiedrības attīstību ar kultūras palīdzību ir ārkārtīgi būtiska nozīme – ņemot vērā pašreizējo situāciju Eiropā, tas ir svarīgāk, kā nekad.

II. Liepāja

Liepājas tēmu – (ne)miers, – iedvesmojis vējš, kas spēcīgi pūš pilsētā un, metaforiski, no pilsētas uz Eiropu un pasauli, un ar to saistītais universālais miera un nemiera cikls. Starp citu, vēja ideja ir saglabājusies no 2014. gada Latvijas EKG konkursa, kurā EKG titulu ieguva Rīga. Tas liecina, cik aktuāla un lokāli iesakņojusies šī koncepcija ir šai piejūras pilsētai. Pieteikumā ir pārstāvēts arī apkārtējais Dienvidkurzemes reģions. Kopš priekšatlases Liepāja sadarbojas arī ar kaimiņos esošo Kuldīgas pilsētu un reģionu – EKG pirmās kārtas kandidāti, kas netika izvirzīta gala atlasei.

Liepājas pieteikuma koncepcija paredz aktīvi iestāties par sabiedrībā valdošajām miera un nemiera situācijām, izmantojot tās un strādājot ar tām, lai attīstītu vajadzīgās kultūras spējas jēgpilnu risinājumu meklēšanai. (Ne)miers ir jauka metafora, kas patiešām var darboties kā navigācijas plāns, lai risinātu problēmas un izvirzītu nepieciešamos mērķus to pārvarēšanai – metafora, ko labi izmantot komunikācijā.

Ieguldījums pilsētas ilgtermiņa stratēģijā:

- Liepājas valstspilsētas dome ir apstiprinājusi stratēģijas paplašināto versiju līdz 2025. gadam. Šajā stratēģijā papildu uzsvars likts uz ilgtermiņa sadarbību kultūras jomā reformētajā Dienvidkurzemes reģionā un mērķi kļūt par EKG 2027. gadā. Tas ir ļoti pozitīvi.
- Turklāt projekts tagad ir noteicis skaidrākus un reālāk sasniedzamus panākumu rādītājus, kas ļaus īstenot pieeju gan uzraudzībai, gan novērtēšanai (piemēram, Jauno mediju mākslas centra mērķis ir panākt, lai pilsēta pretendētu uz UNESCO radošās pilsētas mediju mākslās statusu).

- Kultūras stratēģijas kā navigācijas kartes un monitoringa, un novērtēšanas kā visa projekta kompasa tēls labi iekļaujas pieteikuma vispārējā koncepcijā un sniedz pieteikuma vēstījuma skaidrību.
- Pieteikums atspoguļo faktu, ka Liepājas kultūras un radošais sektors ir viens no stabilākajiem un attīstītākajiem Latvijā: Liepāja jau aptuveni desmit gadus mērķtiecīgi attīsta kultūras un radošās nozares kapacitāti, aicinot radošas personības no Rīgas strādāt un dzīvot Liepājā, un šis mērķis ir pienācīgi integrēts pilsētas kultūras stratēģijā, kā arī stiprina visa EKG projekta stabilitāti un iespēju to īstenot.
- Tomēr joprojām ir samērā neskaidrs, kā darbosies novērtēšanas grupa: ir identificētas dažādas organizācijas, kas ir labi, bet nav norādīts, kā tās darbosies kopā un vai tām ir iemaņas, kas nepieciešami specifiski EKG novērtēšanas procesam, lai gan pārliecību vedinošs apstāklis ir tas, ka projekta organizatoriskajā shēmā ir iekļauts ad hoc profils.
- Turklāt, lai gan ir konkrēti izklāstīta paredzamā ilgtermiņa ietekme, ko EKG tituls radītu Liepājas kultūras, sociālajai un ekonomiskajai, tostarp pilsētvides attīstībai, tomēr attiecībā uz pirmo mērķi: no provinces uz Eiropu – nav rādītāju, kas varētu izmērīt nefizisko apmeklētāju, kā arī digitālās auditorijas ietekmi, un tas būtu jāpilnveido.
- Daži ilgtermiņa ietekmes rādītāji ir ļoti neviendabīgi, un daudziem no tiem nav tiešas saistības ar projektu. Ilgtermiņa ietekmes mērķi un rādītāji izmanto pārāk daudz metrikas, kurām ir tendence paplašināties un nevērtēt ilgtermiņa ietekmi kā projekta rezultātu (piemēram, Liepājas kā kultūras pilsētas atspoguļojums); vai rādītāji, no kuriem nav pilnībā saprotams, kā tie tiks vērtēti (piemēram, uzlaboti veselības rādītāji, piemēram, dzīves ilgums, aptaukošanās).

Ieteikumi:

Žūrija iesaka pārskatīt un uzlabot ilgtermiņa ietekmes rādītājus, lai tos varētu skaidri sasaistīt ar EKG projektu un lai varētu pienācīgi novērtēt tā ietekmi.

Attiecībā uz novērtēšanas procesu komanda konstatēja, ka lielākie izaicinājumi ir saistīti ar datu kvalitāti un datu bāžu un bāzes datu uzkrāšanu. Komanda ierosināja, ka risinājums tiks balstīts IT rīkā, un EKG ir bijis lielisks katalizators, lai veicinātu šo sarunu un apvienotu ieinteresētās puses. Tomēr šis risinājums ir steidzami jāīsteno un jātestē neatkarīgi no EKG.

Kultūras un mākslas saturs:

- Programma ir skaidri izklāstīta un pārliecinoši strukturēta piecās līnijās / tēmās, piedāvājot spēcīgu vēstījumu, kas no vienas puses ir poētisks un lokāli iesakņojies, bet no otras puses tam ir potenciāls piesaistīt plašu auditoriju. Tās mērķis ir arī stiprināt nozares vai tendences, kurām ir nepārprotams kultūras un radošo industriju (CCI) potenciāls, piemēram, jaunie mediji, animācija, un tas ir ļoti pozitīvi.
- Ļoti vērtīgi ir arī tas, ka programmā ir uzsvērts, cik svarīgi ir ņemt vērā skatu no malas – apmeklētāju pieredzi, jo īpaši to, kurš nepazīst vietējo valodu, leģendas un kontekstu.
- Ļoti atbilstoši ir tas, ka programmā ir iekļauts ievērojams skaits kopienas projektu. Šajā ziņā tas atbilst pieteikumā izvirzītajam izaicinājumam un mērķim – kultūras jomā iesaistīt

un veicināt tiešu piedalīšanos vismaz 30 % iedzīvotāju (salīdzinājumā ar pašreizējiem 14 %); ļoti svarīgi un pozitīvi vērtējams ir arī fakts, ka projekti veidoti sarunās ar vietējiem iedzīvotājiem, kas ir mudināti domāt plašāk, ietvert Eiropas dimensiju, attīstīt ekoloģisku pieeju un domāt par kopienas iesaistīšanos. Tā rezultātā vietējie dalībnieki jūt ciešu piederību EKG pieteikumam un saikni palīdzēt spert vēl vienu soli uz priekšu pretī sasniedzamajam mērķim.

- Programma aptver plašu un daudzveidīgu pasākumu klāstu, kā arī labi apvieno vietējo kultūras mantojumu un tradicionālās mākslas formas ar jaunām, inovatīvām un eksperimentālām kultūras izpausmēm.
- Mazāk pozitīvi vērtējams, ka, lai gan programmas koncepcija kopumā ir pārlicinoša un stabila, dažos aspektos tā joprojām ir nedaudz neskaidra: padziļināta izpēte atklāj dažas nestabilas "vietas", piemēram, vispārēja mākslinieciskā redzējuma formulējumu, kas pārkāpj "sarkano līniju", cenšoties apvienot dažādos kopuma elementus. Turpretī kultūras programmas stratēģija ir spēcīga, un tajā iekļautās dažādās sadaļas, kā arī to pozicionējums ir pārlicinošs. Lai gan nav skaidrs, vai katrā no piecām tematiskajām līnijām ir noteikti galvenie vadošie pasākumi / projekti.
- Daži projekti ir diezgan vispārīgi (kas šajā posmā ir saprotams). Kā arī laika grafiks ietver pārāk daudz festivālu un dažas pārklājošas aktivitātes. Būtu ieteicams turpināt programmas māksliniecisko kuratora darbu un pievērsties drosmīgākiem un riskantākiem mākslinieciskiem izaicinājumiem, inovācijām, attīstot programmu un tajā iekļautos projektus, lai skatītājiem sniegtu negaidītu un pārsteidzošu jaunu pieredzi, kas bagātinātu un uzlabotu programmu kopumā.
- Komandas prezentācija arī raisīja bažas par iespējamu kopējā finansējuma samazinājumu, kas varētu ietekmēt daudzus projektus. Tas ir svarīgi arī tāpēc, ka daudziem projektiem ir salīdzinoši neliels budžets. Šādā gadījumā programmas pasākumi varētu tikt apdraudēti, savukārt alternatīvus finansējuma avotus būtu grūti atrast un aktivizēt. Tomēr šajā sakarā žūrija ir salīdzinoši pārlicināta, redzot, ka ir paredzēta rezerve neparedzētiem gadījumiem.

Ieteikumi:

Programma ir jāturpina attīstīt un pilnveidot; jāpievērš uzmanība tam, lai Eiropas kultūras programmas pasākumi daudzpusīgi aptvertu visu reģionu.

Programmas koncepcijai ir spēcīgs vēstījuma spēks, taču tai jābūt spilgtākai, radikālākai un drosmīgākai.

Ieteicams, lai komanda uzlabotu saikni starp EKG mērķiem ("ceļojuma mērķiem") un tematiskajām līnijām (mākslinieciskais redzējums / iekļaujot tēmas, kas tiks pētītas plānotajos forumos).

Lai gan Liepāja kā savus partnerus ir minējusi Kuldīgas un Dienvidkurzemes reģionus, kopumā šo partneru aktivitātes programmā ir ļoti maz pārstāvētas.

Eiropas dimensija:

- Kopumā Eiropas dimensija tagad ir daudz labāk iekļauta trīs pamata kultūras stratēģijās un EKG projekta pamatmērķos, nekā tas bija pirmajā kārtā. Eiropas dimensija tagad tiek uzskatīta par "ceļa gaismu/ceļa zvaigzni" visās aktivitātēs un ir saistīta ar katru pamatmērķi. Turklāt Eiropas un starptautiskā sadarbības dimensija ir priekšnoteikums dalībai programmā 2027. gadā.
- Komanda arī apstiprināja sadarbību ar daudziem starptautiskiem partneriem no 35 valstīm, kas ir ievērojams skaits.
- Atsauces uz Jauno Eiropas "Bauhaus" iniciatīvu ir labi iestrādātas visā projektā, un iekļautās STEAM (zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātne, mākslas, matemātika) programmas atsauces ir pārliecinošas un piemērotas piedāvātā projekta koncepcijai.
- Komanda arī atzina, ka nodibinātās starptautiskās saites, tostarp ar citām EKG pilsētām, bija ļoti būtiskas un deva pozitīvu ietekmi, jo palielināja kapacitāti īstenot, ietaupīja laiku un ļāva labāk plānot. Labs piemērs ir atziņas, kas gūtas sarunās ar Oulu pilsētu (EKG 2026 Somijā) par bibliotēku kā publisko telpu.
- Žūrija uzskata, ka dažiem pieteikumā minētajiem projektiem ir būtisks potenciāls piesaistīt Eiropas un starptautisko auditoriju.
- Tomēr, kad komandai tika uzdots jautājums par to, kādu ieguldījumu projekts dos Eiropai vai kas padarīs šo ieguldījumu unikālu, salīdzinot ar citām pilsētām, komanda nespēja noformulēt pārliecinošu atbildi, un faktiski komanda norādīja, ka viņu pieteikumā nav nekā tāda, ko nevarētu pārņemt jebkura cita vidēja lieluma pilsēta Eiropā.
- Uz jautājumu, kādu citu auditoriju Eiropā (neskaitot potenciālos tūristus) projekts plāno sasniegt un iesaistīt programmā, atbilde bija ļoti noteikta un interesanta: "Pirmkārt, māksliniekus un, cita starpā, IT speciālistus". Komanda arī minēja, ka projekts ir svarīgs, lai atvērtu durvis starptautiskajām organizācijām, piemēram, UBC (United Baltic Cities) un piesaistītu uzņēmumus pārcelt rezidēšanas vietu Liepājā.

Ieteikumi:

Ir pārāk nepietiekami pārstāvēti dienvidu partneri (Itālija, Grieķija, Spānija, Malta, Kipra, Bulgārija). Sadarbība ar šīm valstīm varētu stiprināt projektus, piemēram, dizaina, pilsētplānošanas, spēļu, kopienas skatuves mākslas, brīvi pieejamu datu radošas izmantošanas u.c. jomās.

Lai gan iesākums ir stabils, jo jau ir izveidojusies sadarbība ar 250 ārvalstu organizācijām no 35 valstīm, joprojām ir nepieciešams dažādot partnerības, gan iesaistot vairāk organizāciju – vairākos projektos piedalās vieni un tie paši partneri –, gan iesaistot vairāk valstu, lai nodrošinātu, ka vietējā kultūras kopiena pilnībā izmanto unikālo iespēju, ko sniedz EKG nosaukums.

Sabiedrības iesaistīšana:

- Sabiedrības iesaistīšanas sadaļa ietver pareizos pamatelementus, kas ir ļoti stabils sākumpunkts, uz kura balstīties. Tomēr nav gana skaidrs, kā vietējā sabiedrība konkrēti iesaistīsies šajā koncepcijā.
- Bija iepriecinoši redzēt jaunu pieeju, salīdzinot ar priekšatlasi, kas fokusējās uz 85 % pasīvajiem kultūras patērētājiem, pievēršoties iekļaujošākai pieejai, lai neriskētu ar polarizācijas "viņi" un "mēs" veicināšanu. Žūrija atzinīgi vērtē STEAM (zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātne, mākslas, matemātika) principu integrēšanu jauniešu iesaistīšanā.
- Programma ir labi izstrādāta, lai piesaistītu plašu auditoriju un iesaistītu cilvēkus, kuriem parasti nav piekļuves kultūrai, kas arī ir viens no galvenajiem EKG darbības mērķiem.
- Auditorijas attīstības plāns ir pamatots, lai gan atsevišķās vietās nepietiekami skaidrs. "Vietējie stāstnieki" ir ļoti interesanta koncepcija ar ļoti lielu potenciālu, taču, lai tā varētu darboties pilnvērtīgi, būtu nepieciešami papildu precizējumi. Jo īpaši ir nepieciešams precīzāk definēt, kā tā darbosies praksē un sadarbosies ar kopienām.
- Ir daudz interesantu projektu bērniem un jauniešiem, taču nav skaidrs, kāda būs vispārējā ietekme uz kultūrizglītību kopumā.
- Aptuveni 30 % Liepājas iedzīvotāju ir krievi un/vai krievvalodīgie, un mākslinieki, kas darbojas vai tiks uzaicināti Liepājas programmā, var nākt no Krievijas. Tas varbūt neradīs problēmas vietējiem iedzīvotājiem, taču jāpatur prātā, ka daži ārvalstu apmeklētāji var ierasties ar aizspriedumiem un atšķirīgu uztveri. Tas jāpatur prātā, veidojot programmu un komunikāciju.

Ieteikumi:

Jāpievērš uzmanība tam, ka cilvēkiem ārpus Liepājas / Latvijas var būt aizspriedumi pret Krievijas māksliniekiem, kā arī vispārīgi aizspriedumi pret krieviem / baltkrieviem.

Ņemot vērā projekta noteiktos sabiedrības iesaistīšanas mērķus, būs svarīgi nodrošināt, lai programmā tiktu skaidri un nepārprotami iekļauti LGBTQ+, sociāli atstumtās grupas, bēgļi un migranti, kā arī ieslodzījuma vietās esošie cilvēki.

Žūrija vēlas uzsvērt, cik svarīgi ir nodrošināt visu attiecīgo pilsētas, reģiona un starptautiskā mēroga ieinteresēto pušu iekļaušanu un iesaistīšanu EKG sagatavošanas gados, gan arī pašā norises gadā.

Pārvaldība:

- Kopējais Liepājai paredzētais darbības budžets ir 23,43 miljoni *euro*, kas ir par 15 % vairāk nekā priekšatlases posmā, un žūrija to vērtē kā pozitīvu uzlabojumu.
- Budžetu veido 10 miljoni *euro* valsts līdzfinansējums, 7,5 miljoni *euro* pilsētas finansējums, 1 miljons *euro* reģiona finansējums, 1,7 miljoni *euro* ES finansējums

(neiekļaujot Melinas Merkuri balvu) un 3,23 miljoni *euro* privātā sektora finansējums.

- 63 % no budžeta tiks novirzīti programmas izdevumu segšanai, 15 % – popularizēšanai un mārketingam, 16 % – algām, piekaitāmajām izmaksām un administrācijai, bet 6 % – neparedzētiem izdevumiem un uzraudzībai un novērtēšanai.
- Žūrija pauž bažas par programmas veidošanai atvēlēto budžeta līdzekļu nelielo apjomu. No otras puses, žūrija atzinīgi vērtē faktu, ka ir nošķirts konkrēts budžets uzraudzībai un novērtēšanai (tas ir būtisks elements, lai nodrošinātu, ka projekta progress norit, kā paredzēts, un pēc tā paveikšanas ir iegūta vērtīga atgriezeniskā saite), kā arī finanšu rezerve, kas atlikta neparedzētiem izdevumiem un apstākļiem. Tas ir vairāk kā jebkad vajadzīgi, ņemot vērā šodienas trausmaino globālo kontekstu.
- Ņemot vērā, ka valsts finansējuma ieguldījums ir salīdzinoši liels, kas sakrīt visām trim Latvijas gala atlases kandidātpilsētām un atbilst ministrijas paziņojumam, un to nosaka lokālā specifika publisko finanšu sadalījumā un pieejamībā, kopējais budžets ir reālistisks.
- Pieeja finanšu līdzekļu piesaistei, sponsorēšanai un sadarbībai ar privāto sektoru ir saprātīga. Tomēr žūrija nav pārliecināta par fonda spēju piesaistīt 14 % no kopējā budžeta no privātiem avotiem. Lai gan priekšatlases ziņojumā atzinīgi novērtēta stratēģijas saskaņotība un stabilitāte, lai piesaistītu privātā sektora finansiālo ieguldījumu, jaunais mērķis (14 % no kopējā darbības budžeta salīdzinājumā ar iepriekš izvirzītajiem 8 %) žūrijai šķiet ārkārtīgi ambiciozs.
- Ļoti visaptveroša ES finansējuma piesaistes iespēju analīze dažādiem projektiem liecina par labu izpratni attiecībā uz ES programmām un pieeju ES finansējuma iegūšanai.
- Ierosinātā pārvaldības struktūra ir tradicionāla un stabila. Izvēle izmantot fonda instrumentu ir pieņemta kā rezultāts diskusijā ar dažādām ieinteresētajām pusēm, tostarp juristiem un attiecīgām valsts iestādēm. Pozitīvi vērtējams arī tas, ka sadarbības līgumā tiks precizēta sadarbības forma un loma ar reģionālajiem partneriem – Dienvidkurzemi un Kuldīgu. Tomēr tas rada jautājumus par lēmumu pieņemšanas efektivitāti. EKG pārvaldības vajadzības, kas saistītas ar intensīvu un nemitīgu darbību un īsiem termiņiem, nav salīdzināma ar kultūras iestādes vadību. Turklāt žūrija nav pārliecināta par to, kam ir pēdējais vārds programmas veidošanas jautājumos.
- Kopumā neparedzētu gadījumu plānošana ir veikta viendabīgi un reālistiski, un izmaiņas globāli starptautiskajā kontekstā ir pamatoti novērtētas kā "augsta riska", vienlaikus pieļaujot arī valsts un starptautiskās finanšu krīzes iespējamību.
- Mārketinga un komunikācijas stratēģija ir visaptveroša, ar reālistiskiem mērķiem, metodēm un rīkiem. Apņēmība organizēt vērienīgu starptautisku mārketinga kampaņu ar 3,42 miljoniem *euro* finansējuma paredzēšanu ir iedvesmojoša un nepieciešama, lai Liepāja kļūtu par zīmolu un izziņotu par EKG visā Eiropā. Tomēr iesniegtais mārketinga plāns vēl būs jāpildinveido.
- Sociālo mediju platformu potenciāls vēl nav pilnībā apgūts, kā tas mēdz būt šajā konkursa posmā.

Ieteikumi:

Žūrija iesaka pārskatīt, vai ir reāli sasniedzams mērķis panākt, ka 14 % no kopējā darbības budžeta veido privātā sektora līdzekļi. Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, ļoti drīz būtu jāizstrādā reāls līdzekļu piesaistes plāns un jāizstrādā stabils rezerves plāns.

Žūrija vēlētos, lai lielāka budžeta daļa tiktu novirzīta programmas izstrādei.

Žūrija iesaka pārskatīt pārvaldības struktūru, jo īpaši direktoru padomes sastāvu un uzdevumus, lai nodrošinātu vadības neatkarību un tās autonomiju projekta komandas izvēlē. Turklāt ir jāprecizē, kam ir pēdējais vārds attiecībā uz programmas veidošanu.

Ņemot vērā mārketingam piešķirtos 3,42 miljonus *euro*, kā prioritāte būtu jāizvirza skaidra plāna izstrāde.

Izpildes spēja:

- 2022. gada martā Liepājas valstspilsētas dome vienbalsīgi atbalstīja un saskaņoja sagatavoto EKG pieteikumu gan saturiski, gan budžeta ziņā.
- Liepājā ir labi attīstīta kultūras dzīve ar spēcīgu institucionālo un NVO kopienu, kā arī atbilstoša un dzīvotspējīga kultūras infrastruktūra, lai īstenotu EKG programmu. Turklāt pilsētai ir pieredze liela mēroga starptautisku pasākumu rīkošanā.
- Pilsētai ir pietiekama kapacitāte nodrošināt digitāli progresīvu EKG, izmantojot IT un mākslīgo intelektu (AI) gan sagatavošanas procesos, gan integrēti kultūras programmā, tomēr ir nepieciešama skaidru plānu tālāka pilnveide par to, kā šo kapacitāti pārvērst konkrētās darbībās.
- Gan pilsēta, gan reģions ir labi attīstīts tūrisma galamērķis ar atbilstošu infrastruktūru, lai uzņemtu lielu skaitu vietējo un ārvalstu apmeklētāju.

Ieteikumi:

Lai gan pilsēta ir parādījusi labu programmas īstenošanas kapacitāti, tās nodomus izmantot IT un mākslīgo intelektu (AI) sagatavošanas procesā un kultūras programmā ir jāturpina attīstīt un ieviest pēc iespējas ātrāk, lai nodrošinātu nepieciešamo laiku testēšanai un pilotprojektiem.

Secinājums:

Žūrija iesaka par Eiropas kultūras galvaspilsētu 2027. gadā izraudzīties Liepāju.

Liepājas pieteikuma koncepcija runā par jaunu realitāti Eiropā, kurā kultūras kompetencēm ir jāuzņemas vēl lielāka loma, meklējot risinājumus sabiedrības "miera un nemiera" situācijām. Tas ir svarīgs vēstījums, kas šajos laikos arvien vairāk kļuvis aktuāls. Pieteikumam ir lokāla mēroga saknes, taču tam ir arī potenciāls gūt starptautisku rezonansi ar dažām ļoti interesantām projektu idejām. Tā pamatā ir diskusijas ar vietējo kultūras kopienu, lai nodrošinātu vietējo dalībnieku iesaisti, un tās mērķis ir padarīt kultūru pieejamu plašākam

iedzīvotāju lokam. Cenšoties īstenot šo EKG plānu, žūrija aicina Liepāju vēl vairāk paaugstināt savu ambīciju līmeni, būt spilgtākam un uzdrošināties uzņemt lielāku risku programmas veidošanā. Programmas elementus, kas iekļautu krievu minoritāti, varētu attīstīt vairāk. Ārkārtīgi svarīgi būs nodrošināt visu iedzīvotāju un dažādu kopienu, piemēram, sociāli atstumto grupu, bēgļu, migrantu un LGBTQ+, iekļaušanu EKG programmā. Būtiska nozīme ir komandas izstrādātā EKG plāna pārneses nodrošināšana no pieteikuma iesniegšanas fāzes uz visu attiecīgo ieinteresēto pušu iesaistīšanu EKG sagatavošanas posmā. Būs nepieciešams pārskatīt budžeta augsto procentuālo daļu, kas tiek sagaidīts no privātā sektora finansējuma avotiem, kā arī sekot līdz arvien pieaugošajam inflācijas līmenim, materiālu trūkumam un piegāžu kavējumiem.

Lai gan Liepājas pieteikuma riska novērtējums ir stabils, izvirzīto mērķu sasniegšanai būs svarīgi turpināt cieši uzraudzīt, kā programmu ietekmēs pašreizējā nestabilā situācija ar straujiem inflācijas tempiem, piegāžu kavējumiem un materiālu trūkumu.

III. Valmiera

Vietējā dzejnieka pārdomas par karu Ukrainā Valmieras pieteikuma grāmatas sākumā ir aizgrābjošas un spēcīgas. Valmieras programmas vadmotīvs ir "KONVERSIJA", kuras mērķis ir uzsākt nozīmīgu pārmaiņu procesu pilsētā un apkārtējā reģionā. To papildina sauklis "DINAMISKĀ PILSĒTA", kas ir programmas un komunikācijas pamatā. Šī EKG pieteikuma ideja ir attīstīt mikroliepilsētu, kas piedāvā telpu pārdomām, domāšanas veida maiņai un galu galā rosina jaunas atziņas, kas uzlabotu vietējo iedzīvotāju dzīvi, kā arī piedāvātu jaunas atziņas un pieredzi arī Latvijas un ārvalstu apmeklētājiem.

Ņemot vērā Valmieras industriālo mantojumu, pievēršanās sarežģītiem ilgtspējības jautājumiem ir pašsaprotama, tāpat kā uzņēmējdarbības sektora iekļaušana pieteikumā. (Programmu un komunikāciju raksturo spēcīgais sauklis "DINAMISKĀ PILSĒTA"). Mākslinieciskajā programmā ir skaidri iestrādāta ilgtspējība un Eiropas un starptautiskā dimensija. Pieteikumā iekļautas septiņas blakus esošās mazās pilsētas un ciemi – Burtnieki, Beverīna, Kocēni, Mazsalaca, Rūjiena, Naukšēni un Strenči.

leguldījums pilsētas ilgtermiņa stratēģijā:

- Pieteikuma grāmata un Valmieras komandas prezentācija sniedza svarīgu aprakstu un skatījumu attiecībā uz Covid-19 situāciju un tā ietekmi, kā arī par pašreizējo ģeopolitisko situāciju Eiropā saistībā ar karu Ukrainā.
- Ir apsveicami redzēt, ka Valmiera pievērš pienācīgu uzmanību klimata pārmaiņu un vides aspektu risināšanai gan stratēģijā, gan programmas veidošanā ļoti konkrētā veidā. Pieteikumā ir uzrādīta pārliedzoša sasaiste starp pilsētas kultūras un ilgtspējīgas attīstības stratēģijām.
- Stratēģijai un pieejai piemīt saistošs konkrētums un racionalitāte, kas atbilst tādai industriālai pilsētai, kāda ir Valmiera. Tieši uzņēmēju dalība EKG konkursa kandidēšanas fāzē atšķir Valmieru no citām finālistēm.
- Iepriecinoši ir lasīt, ka Kultūras attīstības stratēģijas 2024.–2034. īstenošanu plānots uzsākt jau 2022. gada otrajā pusē.

- Reģionālā kultūras programma tiks izstrādāta sadarbībā ar Vidzemes plānošanas reģionu, un tajā tiks iekļautas astoņas Vidzemes novada pašvaldības. Valmieras kultūras stratēģija ir daļa no novada kultūras stratēģijas, un tās ir savstarpēji saistītas. Pēc komandas domām, ekonomiskie ieguvumi jau ir manāmi, un viņi uzskata, ka ieguvumi būs arī kultūras jomā.
- Ietekmes pamatprincipi ir sadalīti pa EKG mērķiem, un katrā no tiem ir norādītas vairākas ietekmes dimensijas (kultūras, sociālā, ekonomiskā, pilsētvides). Labi izskaidrota ir saikne starp stratēģijas mērķiem, gaidāmajiem rezultātiem, rādītājiem un mērķa rādītājiem. Tomēr novērtēšanas pieeja nebija pietiekami sīki izklāstīta pieteikuma grāmatā, lai gan tā tika labi izskaidrota prezentācijas laikā. Arī sadarbība ar augstskolu ir ļoti pozitīva.
- Ņemot vērā sporta nozīmi pilsētas stratēģijā, saikne "sports + māksla" nav pietiekami izpētīta ne stratēģiski, ne funkcionāli, un tā ir neizmantota iespēja.
- Gan pilsētas, gan EKG stratēģiskie mērķi ir vērsti uz vietējo programmu – pat tad, kad tiek aptverts starptautiskais aspekts. Ilgtermiņa starptautiskās programmas izstrūkums, kas nav iekļauta arī pilsētas stratēģijā, ir vājais posms, ko būtu jāattīsta.

Kultūras un mākslas saturs:

- Saskaņā ar "Dinamiskās pilsētas" koncepciju iesniegtās projektu idejas ir žanriski koncentrētas trīs galvenajās jomās – laikmetīgā deja (uzsverot nepieciešamību valsts līmenī), teātris (pilsētas teātra festivāla attīstība un paplašināšana, jaunais teātris) un multimediji (uzsverot sadarbību ar Vidzemes Augstskolu). Šāda pieeja ir pozitīva, jo netrūkst pasākumu arī citās kultūras jomās, un tajā pašā laikā programma nav pārāk sadrumstalota.
- Valmiera ne tikai pretendē uz EKG titulu, bet arī vēlas kļūt par UNESCO radošo pilsētu mediju mākslās līdz 2027. gadam. Abi projekti viens otru papildina un var veicināt to savstarpējo ilgtspējību.
- Tomēr "Dinamiskās pilsētas" koncepcija nav pietiekami izskaidrota un formulēta no Kluča personības viedokļa, tāpēc nepieciešams papildu skaidrojums un precizējums attiecībā uz tās pilnvērtīgas iekļaušanos programmā.
- Ilgtspēja ir uzsvērtā kā dimensija, kas caurvij visus programmas elementus, un tā ir ļoti aktuāla, lai gan nav pilnībā izstrādāta un izskaidrota.
- Atvērtās programmas ideja (pieteikuma grāmatas 58. lpp.) ir labi argumentēta un atbilstošs EKG kopējās programmas attīstības elements kā reģionālā, tā arī valsts un starptautiskā mērogā. To vēl vairāk uzlabo kvalitatīvā digitālā stratēģija.
- Programmas starpdisciplinārā pieeja ir salīdzinoši maz izstrādāta. Programma lielākoties tiek skaidrota, izmantojot projektu formātu, nevis to saturu. Turklāt programmas koncepciju nevar uzskatīt par ļoti spēcīgu vai saskanīgu ar pilsētu un tās EKG mērķiem. Piemēram, sporta un mākslas saikni būtu jāizpēta vairāk – ne tikai atsaucoties uz cirku, ņemot vērā, cik ievērojams ir pilsētas sporta piedāvājums.

Eiropas dimensija:

- Kopumā žūrija uzskata, ka argumenti par mikrolielpilsētas koncepcijas vērtību pārējai Eiropai ir labi izstrādāti gan no teorētiskā viedokļa, gan pierādīti praktiski. Ir laba izpratne par Eiropas dimensiju un pašreizējiem sarežģījumiem un izaicinājumiem Eiropā.
- Patīkami redzēt, kā Valmiera risina savu padomju vēsturi un stigmas, kā arī latviešiem piemītošās bailes izteikties un neuzticību demokrātijai, kas noved pie tā, ka 80 % Latvijas iedzīvotāju neuzskata, ka viņu balsij ir nozīme Eiropas kontekstā, un 71 % Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka viņu balsij nav nozīmes nacionālā kontekstā. Lai arī daudz mazākā mērā, pieteikumā iekļauta arī daudzveidības noliegšanas un nepieņemšanas problemātika.
- Sadarbība ar citām EKG un starptautiskajiem partneriem ir padziļināta un pārlicinoša, balstīta uz labiem apmaiņas, mācīšanās un prakses modeļiem. Komanda arī norādīja, ka 85 % starptautisko un nacionālo partneru, kas iekļauti pieteikuma grāmatā, ir apstiprinājuši savu apņemšanos sadarboties.
- Mazāk skaidrs ir tas, kā un kuri projekti tieši risina konstatētos izaicinājumus, un nav arī pilnībā izskaidrots, kādu iespaidu EKG programma atstās uz šiem izaicinājumiem, ņemot vērā, ka vispārējā uzraudzības un ietekmes novērtēšanas sistēma vēl tikai tiek veidota.
- Eiropas dimensija ir divvirzienu process, un virziens, kādu Valmiera var sniegt pienesumu Eiropai, nav spēcīgi formulēts.
- Plānotā Jauniešu aģentūra ir gan lielisks sabiedrības iesaistīšanas projekts, gan ļoti labs Eiropas dimensijas demonstrējums, tomēr tas būs pieejams tikai tiem, kas izvēlēsies tajā piedalīties. Uz jautājumu, kā viņi nodrošinās, lai plašāks Valmieras iedzīvotāju loks 2027. gadā piedzīvotu Eiropu Valmierā un gūtu dziļāku ieskatu un sajūtu par Eiropas kultūras daudzveidības bagātību, sniegtās atbildes nebija skaidras.

Sabiedrības iesaistīšana:

- Sabiedrības iesaistīšanas programma piedāvā daudzus nozīmīgus kopienu projektus, no kuriem daudzi ir saistīti arī ar industriālajiem partneriem. Šī starpnozaru pieeja ir ļoti vērtīga, un tā būtu jāpēta arī tālāk.
- Žūrija atzinīgi vērtē stingro paziņojumu "Diskriminācija netiks pieļauta", kas ir Valmieras programmas pamatā, un žūrija to uzskata par spilgtu un drosmīgu. Tā ir ļoti stingra nostāja, kas aicina programmā iekļaut visus cilvēkus un visus minoritāšu aspektus – gan etnisko piederību, gan sociālo statusu, gan fiziskās un psiholoģiskās veselības ierobežojumus. Tomēr vēl nav skaidrs, kā šis paziņojums tiks pilnībā īstenots.
- Lai gan Valmieras pašvaldībā ir salīdzinoši neliels citu tautību iedzīvotāju īpatsvars, iepriecina iniciatīva, kuras mērķis ir uzklaut 14 % cittautiešu stāstus un atmiņas un pārnest tās dažādās mākslas formās.
- Jauniešu aģentūras programma ("Sabiedrības līdzdalības un kultūras auditorijas attīstības" programmas ietvaros), kura izveidota, lai veicinātu jauniešu dziļāku izpratni par to, kā aktīvi iesaistīties valstī notiekošajā, tiek uzskatīta par ļoti nozīmīgu un

savlaicīgu, ņemot vērā arī pašreizējos satricinošos notikumus Eiropā.

- Auditorijas attīstības akadēmija ilgtermiņa programmas "Sabiedrības līdzdalības un kultūras auditorijas attīstība" ietvaros ir daudzsološs projekts, lai gan šajā posmā tas ir vēl acīmredzami nepietiekami attīstīts.
- Papildinošajam ikgadējam radošajam pasākumam Do it Yourself (Dari pats) jeb DIY kustībai piemīt lieliski elementi un potenciāls jaunas auditorijas piesaistīšanai.
- Brīvprātīgā darba plāni ir konkrēti, un žūrija ir pārsteigta par to, ka jau šobrīd ir apzināti 26 % iedzīvotāju, ka vēlas iesaistīties EKG brīvprātīgo kustībā – gan jaunieši, gan vecākās paaudzes pārstāvji.
- Sabiedrības iesaistīšanas programma ir ļoti saturīga un jēgpilna. Tomēr šķiet, ka projektus galvenokārt pārrauga un pārvalda publiskā sektora kultūras iestādes un aģentūras. Turpretī neatkarīgajam kultūras un radošajam sektoram, šķiet, ir mazāka loma, vismaz tiešā projektu īstenošanā.

Pārvaldība:

- Kopējais Valmierai paredzētais darbības budžets ir 21,5 miljoni *euro*. To veido 9,5 miljoni *euro* valsts līdzfinansējums, 9,5 miljoni *euro* pašvaldības finansējums, 1 miljons *euro* ES finansējums (neiekļaujot Melinas Merkuri balvu) un 1,5 miljoni *euro* privātā sektora finansējums.
- Valmieras budžets ir reālistisks, jo 62 % no budžeta ir atvēlēti programmai, 17 % – reklāmai un mārketingam, 21 % – personālam un administrācijai. Tomēr žūrija pauž bažas par programmas veidošanai atvēlēto budžeta līdzekļu nelielo apjomu.
- Pārvaldības struktūra atbilst prasībām – kompetences un iecelšanas procedūras ir aprakstītas pieņemami, taču, tā kā mākslinieciskais direktors un izpilddirektors organizatoriskajā shēmā ir vienā līmenī, nav skaidrs, kuram būtu pēdējais vārds konfliktējošās situācijās. Ir sagatavota patstāvīgas juridiskās struktūras izveide – biedrība ar padomi un valdi, un jau ir iecelts mākslinieciskais direktors, kas ir pozitīvs pavērsiens.
- Ne tik pozitīvi vērtējams ir tas, ka pieteikuma grāmatā ir norādīts, ka Birojs tiks izveidots 2023. gadā, bet vadības birojs un visi nodaļu vadītāji tiks atlasīti un pieņemti darbā "ne vēlāk kā līdz 2023. gada beigām", ko žūrija uzskata par diezgan novēlotu termiņu. No organizatoriskās struktūras shēmas arī nav skaidrs, vai kādam darbiniekam būs uzdots uzraudzīt un uzturēt sakarus ar vienībām, kas atbildīgas par EKG vispārējā novērtējuma veikšanu. Kopā ar iepriekš minēto nav skaidri izklāstīta Valmiera 2027 Biroja personāla dinamika pirms 2027. gada, tā laikā un pēc tā.
- Tomēr joprojām ir aktuāls jautājums, vai ir pietiekami daudz finanšu līdzekļu, lai spētu vērienīgi komunicēt par programmu un tādējādi panāktu noturīgu Eiropas ietekmi.
- Kopumā neparedzēto gadījumu plānošana ir veikta viendabīgi un reālistiski, tajā iekļauts arī inflācijas riska novērtējums, pieminot "budžeta rezervi", lai gan nav skaidrs, no kā šī rezerve sastāv. Riska novērtējums attiecībā uz pandēmijām un citām krīzēm ir noteikts kā "vidējs", kas, ņemot vērā pašreizējos apstākļus būtu drīzāk vērtējams kā "augsts".

- Mārketinga un komunikācijas stratēģija ir stabila un labi sasaistīta ar programmu, mērķauditorijām, vēstījumiem un komunikācijas rīkiem un kanāliem. Pilsētas mobilā lietotne "Valmiera" ir gudra un noderīga izvēle mārketinga un komunikācijas plānam. No otras puses, varētu būt labāk pārdomāti un izstrādāti plāni, kā mobilizēt iedzīvotājus būt EKG vēstnešiem ārpus Valmieras, kā arī plānus, kā akcentēt, ka EKG ir Eiropas Savienības pasākums.
- Zīmola koncepcija, vizuālā identitāte un zīmola stratēģija ir vienkārša un efektīva. Ideja balstīties uz Gustava Kluča radītās "Dinamiskās pilsētas" koncepciju ir ļoti gudra un interesanta, un tai ir potenciāls, lai gan pati koncepcija ir ļoti vispārēja.
- Krīzes komunikācijas stratēģija, lai ātri informētu par pandēmijām, viltus ziņām, populismu, ārvalstu propagandu (informācijas burbuļiem), radikālismu, militāro un politisko spriedzi, klimata izraisītiem laika apstākļiem, ir priekšrocība. Kā arī uzņēmuma "Meta" brīdinājums pārtraukt sociālo mediju darbību Eiropā stingro fizisko personas datu aizsardzības prasību dēļ u.c.
- Ļoti pozitīvi vērtējams ir arī fakts, ka Valmiera atzīst, ka ir lietderīgi vērsties pie iepriekšējām EKG, lai izmantotu to zinātību (*know-how*), labo praksi un cilvēkresursus mērķtiecīgai Valmieras programmas kapacitātes stiprināšanai.

Izpildes spēja:

- Pašvaldības domes lēmums izvirzīt Valmieru EKG titulam apliecina pašvaldības politisko un institucionālo atbalstu. Valmieras pilsētas domē lēmums tika pieņemts 2021. gada 28. janvārī un Valmieras novada domē – 2022. gada 31. martā.
- Žūrija atzinīgi vērtē Valmieras ieceri izmantot EKG projektu kā veidu, kā tās turpmākai attīstībai pievienot kultūras dimensiju, un var tikai iedrošināt pilsētu turpināt iesākto ceļu.
- Lai gan Valmiera un tās reģions piedāvā vidēja un liela mēroga infrastruktūru EKG programmas īstenošanai, žūrija nav pilnībā pārliecināta, ka pilsētā šobrīd ir vai līdz 2027. gadam būs pietiekams daudzums kultūras institūciju un NVO, lai īstenotu EKG mēroga gada programmu ar rezonansi Eiropas līmenī.
- Pašreizējā kultūras infrastruktūra ir nepietiekama, taču ir plāni to uzlabot, veicot vairākus renovācijas un rekonstrukcijas darbus esošajās kultūras norišu vietās.
- Pilsēta plāno rīkot arī brīvdabas pasākumus, kur EKG programmā būtiska loma ir dabas, vides un tūrisma objektiem, kā arī reģiona pilīm un muižām.
- Valmiera ir pieredzējusi liela mēroga pasākumu rīkošanā, īstenojot lielus nacionāla un starptautiska mēroga sporta pasākumus.

Secinājums:

Žūrija iesaka neizraudzīties Valmieras pieteikumu.

Valmieras pieteikums piedāvā spēcīgu ilgtspējības refleksiju un ietver oriģinālas un pārdomātas iniciatīvas, lai pozicionētu Valmieru kā kultūras pilsētu un kultūras reģionu Latvijā un Eiropā. Šim pieteikumam ir autentiska Eiropas dimensija, un tā varētu sekmēt mikrolielpilsētas koncepcijas attīstību Eiropā. Neraugoties uz daudzajām stiprajām pusēm un spēcīgo potenciālu, programmas starpdisciplinārā pieeja lielākoties tiek skaidrota ar projektu formātu, nevis to konkrēto saturu. Sporta metaforas pieteikuma prezentācijā tika lieliski izmantotas, taču saikne starp "sportu un mākslu" netika izmantota vīzijā, programmā, Eiropas dimensijas vai sabiedrības iesaistes plānos tik novatoriski, kā tas varētu tikt sagaidīts EKG gadījumā. Visbeidzot, daudz nozīmīgākas lomas piešķiršana neatkarīgajam kultūras un radošajam sektoram programmas īstenošanā būtu bijusi stiprā puse.

Ieteikums:

Žūrija iesaka Valmieras pilsētai turpināt balstīties uz jau ieguldīto lielo darbu EKG konkursā un to impulsu, kas konkursa laikā ir radies starp kultūras jomas pārstāvjiem vietējā, nacionālā un starptautiskā līmenī, kā arī vietējā sabiedrībā. Pilsēta ir uz pareizā ceļa, lai panāktu ilgtspējīgas pārmaiņas, ar kultūras un radošo kapacitāti veidojot projektus, kas paaugstinās Valmieras un reģiona iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Turklāt pilsētas pastāvīgajiem centieniem kultūras piedāvājumu papildināt ar starptautisku un Eiropas dimensiju ir potenciāls pilsētu un reģionu visā Eiropā popularizēt kā inovatīvu un radošu pilsētu un reģionu. Žūrija atzinīgi vērtē uzņēmējdarbības sektora iekļaušanu kultūras un tās attīstības jomā, kā arī izpratni par kultūras sociālo lomu. Tāpēc žūrija iesaka saglabāt un attīstīt unikālos sadarbības modeļus gan pilsētā, gan reģionā. Pieteikumā iekļautā "Kurtuves" idejas attīstība ir vērtīgs ieguldījums kultūras infrastruktūrā un var veicināt ne tikai laikmetīgās dejas žanra attīstību pilsētā, bet arī valsts mērogā, tāpēc to ir ieteicams saglabāt un turpināt. Visbeidzot, žūrija uzskata, ka, ņemot vērā sporta nozīmi pilsētas stratēģijā, saikne "sports + māksla" ir pilsētai ļoti atbilstoša iespēja, kas jāturpina pētīt un izmantot gan vietējā, gan starptautiskā līmenī.

Žūrijas lēmums

Žūrijai tika iesniegti trīs dažādi pieteikumi no ļoti atšķirīgām pilsētām, un katra no tām interpretēja EKG kritērijus pēc saviem ieskatiem. Pieteikumos tika aplūkoti jautājumi, kas ir ļoti aktuāli Eiropai un pasaulei kopumā, ņemot vērā arī trauksmaino ģeopolitisko situāciju Latvijai tuvajā kaimiņvalstī. Visiem trim pieteikumiem bija savas stiprās un vājās puses. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu 445/2014/ES žūrija meklēja programmu, kas īpaši izstrādāta EKG gadam un kurai ir spēcīga Eiropas dimensija.

Žūrija apsprieda katras pilsētas priekšrocības atbilstoši sešiem kritērijiem, un pēc tam noslēguma diskusijā pieteikumi tika savstarpēji salīdzināti. Katrs žūrijas loceklis izvērtēja kritēriju interpretāciju, salīdzinot trīs pilsētu pieteikuma grāmatas, prezentācijas, jautājumus un atbildes, ko papildināja atsauksmes no pilsētu apmeklētājiem.

Žūrija aizklātā balsojumā pieņēma lēmumu Latvijas Republikas Kultūras ministrijai ieteikt pasludināt Liepāju par EKG 2027. gadā Latvijā.

Šis ziņojums ir nosūtīts vadošajai iestādei un Eiropas Komisijai. Abas iestādes ziņojumu publicēs savās tīmekļa vietnēs. Saskaņā ar Lēmuma 11. pantu, pamatojoties uz šajā ziņojumā ietverto ieteikumu, ministrija apstiprinās izvirzīto EKG 2027. gadā Latvijā atbilstoši iekšējai

procedūrai. Pēc tam tā informēs Eiropas Parlamentu, Padomi, Komisiju un Reģionu komiteju. Pēc oficiālās apstiprināšanas Liepāja varēs izmantot titulu "Eiropas kultūras galvaspilsēta 2027".

Melinas Merkuri balva

Žūrija iesaka Eiropas Komisijai piešķirt Melinas Merkuri balvu izraudzītajai pilsētai, pamatojoties uz šo ziņojumu. Tomēr saskaņā ar Lēmuma 14. pantu 1,5 miljonu *euro* balvas izmaksa ir atlikta līdz 2027. gadam. Tas ir lēmums ar nosacījumu. EKG žūrija 2026. gada nogalē uzraudzības procesa beigās sniegs galīgo ieteikumu Eiropas Komisijai par to, vai veikt maksājumu.

Izmaksas nosacījumi ir šādi (Lēmuma 14. pants):

- EKG turpina pildīt pieteikumā uzņemtās saistības;
- Tā rīkojas saskaņā ar kritērijiem;
- Tā ņem vērā atlases un uzraudzības ziņojumos ietvertos ieteikumus;
- Pieteikuma grāmatā izklāstītajā programmā un stratēģijā nav notikušas būtiskas izmaiņas, jo īpaši:
 - Budžets ir saglabāts tādā līmenī, lai varētu īstenot augsta līmeņa programmu un saskaņā ar pieteikuma grāmatā aprakstīto;
 - Mākslinieciskās komandas neatkarība ir pienācīgi ievērota;
 - Eiropas dimensija gala programmā joprojām ir pietiekami spēcīga;
 - Mārketinga un komunikācijas stratēģija, un materiāli skaidri atspoguļo, ka tā ir Eiropas Savienības iniciatīva;
 - Ir izstrādāti uzraudzības un novērtēšanas plāni.

EKG reputācija

Pilsētai, kurai piešķirts EKG tituls, tiek pievērsta ievērojama starptautiska uzmanība, sākot ar rezultātu paziņošanas brīdi, kā arī vēl pēc noteiktā EKG gada. Tā ir atbildīga par EKG zīmola reputācijas uzturēšanu iepriekšējo un turpmāko titulu turētāju labā. Pilsētas administrācijai jāapzinās, ka pieņemtie lēmumi (ne tikai kultūras jomā) var piesaistīt oficiālo plašsaziņas līdzekļu un sociālo mediju uzmanību, kas ir daudz lielāka par to, ar kādu tā ir saskārusies līdz šim. Tas piešķir īpašu un jaunu aspektu pilsētas lēmumu pieņemšanas kārtībā arī jautājumos, kas sniedzas tālāk par kultūru.

Uzraudzības posms

Pēc tam, kad EKG ir izraudzīta, tā uzsāk "uzraudzības posmu" (Lēmuma 13. pants). Eiropas Komisijas aizgādībā žūrija sadarbosies ar EKG, lai nodrošinātu EKG zīmola kvalitāti un piedāvātu padomus un pieredzi.

Gala atlases pieteikuma grāmata kļūst par *de facto* līgumu starp izraudzīto pilsētu, no vienas puses, un tās iedzīvotājiem, žūriju, ministriju un Eiropas Komisiju, no otras puses. Tam ir svarīga loma Melinas Merkuri balvas izmaksāšanā. Žūrija sagaida, ka sagatavošanās posmā un EKG gada laikā tiks nodrošināta programmas tuva atbilstība pieteikuma grāmatai. Būtiskas atkāpes no pieteikuma grāmatas pirms lēmumu pieņemšanas ir jāapspriež ar žūriju ar Eiropas Komisijas starpniecību.

Ir paredzēti trīs oficiāli uzraudzības atskaites punkti (2023. gada rudenī, 2025. gada vidū un 2026. gada rudenī), kad EKG tiksies ar žūriju Eiropas Komisijas aizgādībā. Pirms katras

sanāksmes Eiropas Komisija aicinās EKG iesniegt progresa ziņojumus. Eiropas Komisija pēc apspriešanās ar žūriju norādīs jomas, kuras ziņojumos ir īpaši jāaplūko.

Turklāt ar Eiropas Komisijas piekrišanu žūrija var nolemt apmeklēt pilsētu, lai novērotu progresu.

Žūrijas ziņojumi pēc visām trim uzraudzības sanāksmēm tiks publicēti Eiropas Komisijas tīmekļa vietnē. Caurskatāmības labad arī pilsēta var lemt publiskot savus progresa ziņojumus.

Žūrijas ieteikumi

Izraudzītā EKG tagad pāriet no formāta, kas bija piemērots pieteikuma sagatavošanai, uz formālāku EKG īstenošanas struktūru, kas ir neatkarīga no vietējās pilsētas administrācijas. Žūrija sagaida, ka Liepāja attīstīs sadarbību ar citām gala atlases kandidātpilsētām un plašāku Latvijas mākslas un kultūras sabiedrību. EKG Latvijā 2027. gadā ir nacionāla mēroga iespēja, kas starptautiski pievērsīs uzmanību ne tikai Liepājai, bet arī visai valstij.

Žūrija sagaida, ka Liepājas pirmajā progresa ziņojumā 2023. gada rudenī tiks ņemti vērā iepriekš minētie pieteikuma izvērtējuma ieteikumi un komentāri.

Pateicības

Žūrijas locekļi vēlas izmantot šo iespēju un pateikties visiem, kas bija iesaistīti šajā konkursa atlases posmā. Žūrija pateicas trim kandidātpilsētām un visiem, kas palīdzēja sagatavot to pieteikumus, Eiropas Komisijai par konsultācijām un vadošajai iestādei par izcilo administrēšanu. Žūrija mudina visas pilsētas turpināt savu kultūras stratēģiju izstrādi un īstenošanu.

Paraksts:

Anne Karjalainena [*Anne Karjalainen*]

Beatrise Garsija [*Beatriz Garcia*]

Else Kristensena-Redžepoviča [*Else Christensen-Redžepović*] (referente)

Diāna Čivle (priekšsēdētājas vietniece)

Ģirts Majors

Goda Giedraitīte [*Goda Giedraityte*]

Hervoje Laurenta [*Hrvoje Laurenta*]

Žorže Serveira Pinto [*Jorge Cerveira Pinto*] (referents)

Merilina Redana [*Marilyn Reddan*]

Rozella Tarantino [*Rossella Tarantino*]

Suvi Innile [*Suvi Innilä*] (priekšsēdētāja)

2022. gada jūnijs

